

VIDKUN 25/- 33 QUISLING.

Alle lands politiske historie er i langt høyere grad knyttet til enkeltmenns innsats enn til partiers og programmers. Man kan f. eks. med adskillig rett si at tysk politikk siden 1918 er Ebert, Hindenburg, Meisner, Rathenau, Stresemann, Brüning, von Papen og von Schleicher.

Fra Englands nyere historie kan man velge i feng fra Disraeli og Gladstone til Lloyd George, Robert Cecil, MacDonald og Snowden. Frankrikes er bl. a. Delcassé, Poincaré, Clemenceau, Briand og Herriot, og endelig Italias: Garibaldi, Victor Emanuel, Cavour og — etter et langt mellomrum — Mussolini.

Enkeltmenneskets betydning i politikk og statsledelse er neppe nogen gang blitt vurdert mere treffende enn i følgende sats av general Ludendorff: „Hvis vi hadde hatt en politiker som Clemenceau eller Lloyd George, vilde Tyskland ha vunnet i 1918.“

Også Norges politiske historie inntil 1905 var i hoi grad knyttet til enkeltmenn: Schweigaard, Emil Stang, Ueland, Sverdrup, Michelsen. Og når vårt samfunns utvikling etter 1906 ikke innfridde forventningene, skyldtes det vel i første rekke savnet av betydelige politikere. Hvis man med en statsmann forstår en politiker som arbeider på de lange linjer, ut over døgnet politikk og uten hensyn til sjelblikkelig popularitet, drevet av ansvar og pliktfølelse overfor hele samfundet, — hvor mange sådanne politiske førere har vi hatt?

Når „den borgerlige politikk“ etter 1905 ikke utrettet mer enn den gjorde, skyldes det vel også at den generasjon som ennå leder vår politikk, i alt for hoi grad har fått sin innstilling preget av de endeløse unionskamper. Da striden omsider var kjempet til ende, hadde den kostet så meget av livskraft og ideer at „unionsgenerasjonen“ aldri maktet å rive sig løs fra det forgangne og sette noget inn på en nyorientering. De to partier høire og venstre levde i så mangt og meget en gjengangertilværelse.

De nye partier: Det frisinnede venstre og bondpartiet utsprang vel i første rekke fra det ønske å rive sig løs fra den tryllemakt som unionsstriden faktisk ennå utøvet i norsk politikk.

For å fullstendig gjøre billedet borte det kanskje tilføies at krigstiden og den økonomiske misere som den førte med sig, etjal det siste av krefter. Man tør ikke å ta stilling til nye og krevende problemer. En trøtt nasjon som helst av allt vil ha ro. Og så får det skure som det kan.

Dammen over den generasjon er faktisk aldri full med store og

trykk enn i de ord av en av våre finansministre: „Staten kunde ha vært spart for hundrer av millioner kroner hvis den hadde hatt — et ordentlig regnskapsvesen.“ Hvorfor måtte vi vente helt til 1926 på den reform? Fordi mennene var for trette og for idøfattige?

Det er moderne å håne Folkeforbundet og de forskjellige verdenskonferanser for deres evnelshet. Hvorfor kan ikke Amerika, England, Frankrike og Tyskland bli enige? Men hvordan er det med det mere nærliggende og hjemlige problem: Kan høire, bondpartiet og venstre bli enige? Skulde ikke det være forholdsvis lettere, når man vet at ogtå hertillands står meget i stampe av den grunn?

Det er på denne bakgrunn Vidkun Quisling må bedømmes. Han er en ny mann i norsk politikk. Ubundet av unionskampene og krigstidens misere. Ja mere: ennå ikke fimmalt i partipolitikkens kvernstener.

Statsråd Quisling er født i Fyresdal i Telemark 13. juli 1887.

Hans foreldre var prost Jon Quisling og hustru Anna Caroline, født Bang. Etter eksamen artium i Skien med prædicator gikk han inn på krigsskolen drevet av den

nasjonale vekelse som gikk gjennom folket i 1905, dengang Georg Stang ennå stod som et lysende eksempel på en norsk officer. På krigsskolen var han nr. 1 i alle klasser. I 1911 forlot han den militære høiskole etter en eksamen så bemerkelsesverdig at der blev sendt innstilling om den til kongen, såvidt vites for første gang i den militære høiskoles hundre-årige historie. Han gikk derefter inn i generalstabens og innehadde forskjellige militære stillinger.

I 1918 forlot Quisling generalstabens og overtok stillingen som militærattaché i Petrograd. Jeg hadde en følelse av — sier han — at Europa fra første stund var desorientert og uten sans for den mulighet at den russiske revolusjon kunde komme til å få samme verdenshistoriske betydning som den franske. Jeg ønsket derfor å studere den på nærmere hold. Mens de revolusjonære og bolsjevisjonære kjeper som verst borte i Russland, utvirket han et betydelig arbeid til varetagelse av vårt lands interesser. Da de utenlandske legasjoner forlot Petrograd i slutten av 1918, blev Quisling militærattaché og legasjonssekretær ved legasjonen i Helsingfors. Her blev han vidua til avviklingen av den finske borgerkrig og organisasjonen av det nye Finland, samtidig som han på nært hold kunde følge utviklingen i Russland.

I 1920 gikk han atter inn i ge-

Statsråd Quisling forlater stortingsalen etter sin store tale ifjor.

neralslaben. Kort tid etter fikk han fra Fridtjof Nansen — som var blitt oppmerksom på hans eneriske og begavede officer — en anmodning om å bistå ham i hans russiske hjelpearbeide. Quisling erklærte sig straks villig. I to år satt han så midt oppe i en av de største tragedier som menneskeheten har oplevet. Som bekjent sultet millioner av mennesker ihjel borte i Syd-Russland, voksne og barn om hverandre. Hans vesentligste oppholdssted var en jernbanestasjon, hvorfra han administrerte et landområde og et jernbanenett større

enn Norge. Han reiste omkring i prellm hærskaret av bolsjevisjonære og kommunistiske de tider da best — olkevandringer drog åvsted for å øke mat, og da — med et citat fra Nansen — likeve la strødd i galene og lange landeveiene av alle dem som bukket under. Hvert døgn fra den tidlige morgen til sent på natt arbeidet han under presset av hungrende mennesker som tryglet om hjelp, om ikke for sig selv så dog for at barna kunde leve. Det var dengang at flere hundre tusen barn mistet sine foreldre og selv tok landveiene fatt for å holde livet som det best lot sig føre. Her ydet Quisling alt han kunne — en myre-flid, en jernenergi.

Ved Nansens hjelpearbeide blev utallige menneskelig reddet. Som uttrykk for taknemlighet blev Nansen forslått som æresborger av Moskva. Nansen på sin side gav så ofte uttrykk for sin høiaktelse overfor Quisling og for hvad han og hans misjon hadde å takke Quislings fremragende arbeid for.

I 1923—24 arbeidet Quisling som representant for Nasjonenes Forbund på Balkan. Hans oppgave var å hjelpe alle de flyktninger som var strømmet sammen her etter verdenskrigen og den gresk-tyrkiske krig. Under dette arbeid fikk han på nærmere hold kjennskap til Balkan-folkene, deres historie og deres mange innen- og utenrikspolitiske spørsmål.

I 1925 reiste Fridtjof Nansen med Quisling som sekretær og med en kommisjon av fagfolk til Armenien for å undersøke hvad det kunde gjøres for dette ulykkelige folk. I første rekke ved kolonisasjonsarbeider og vanningsanlegg. Hos leseren vekker kanhende navnet Armenien ingen fofestillinger. Men det gjorde et utslettelig inntrykk på den som reiste i landet og studerte dets folk og historie. Henvend 1,000,000 — en million — mennesker, barn, kvinner og menn, myrdet og massakrert. Alene fordi de bodde i et erobret land, under undertrykkere som ikke tålte deres

Statsråd Quisling fotografert for Ukens Tidning.

Vidkun Quisling

(Forts. fra side 1).

nasjonale selvstendighetsfølelse og deres kristne religion. La oss til leserens orientering bare hitsette et historisk moment, et telegram datert 15. september 1915 fra den tyrkiske innenriksminister til politikkontoret i Aleppo:

„Det har tidligere vært meddelt, at regjeringen på komiteens ordre har besluttet fullkomment å utrydde alle de armeniere som bor i Tyrkiet. De, som vil motsette sig denne befaling, kan ikke regnes for å være regjeringens venner. Uten hensyn til kvinner, barn eller syke, hvor beklagelig enn ødeleggelsens midler kan synes, så skal det, uten å lytte til følelser eller samvittighet, gjøres ende på deres tilværelse.”

Quisling gikk — som så mange andre — i bresjen for å hjelpe de siste rester av det kristne armenske folk.

I forordet til boken „Gjennem Kaukasus til Volga” sier Fridtjof Nansen etter sitt samvær med Quisling i de kaukasiske sovjetrepublikker: „Disse innledende ord kan ikke sluttes ute en hjertelig takk til kaptein Vidkun Quisling for hans utrettelige elskerverdighet som reisefelle og for den verdifulle hjelp han har gitt forfatteren ved sitt kjennskap til russisk og ved sine allsidige kunnskaper.”

Quisling arbeidet så i Russland til 1930 dels som representant for Folkeforbundet, dels var han i nær 3 år knyttet til den norske legasjon i Moskva for å varetta Det britiske rikets interesser i Russland, i den tid den diplomatiske forbindelse mellom Russland og Det britiske rike var avbrutt. Også i dette tidsrum gjennomgikk han derfor en glimrende skole i administrasjon, politikk og diplomati. Han fikk dessuten tid til å fortsette arbeidet på sitt ennå ufullførte verk: en filosofisk utredning av universet og den enhet som behersket det.

I forbindelse med sine mange arbeider for Nasjonenes Forbund opholdt Quisling seg gjentagne ganger i Genf og Paris hvor han foreta og drøftet sine ideer med forbundets ansvarshavende.

Nogen tid etter sin hjemkomst til Norge i 1930 skrev Quisling en del avisartikler om bolsjevismen under titelen „Russland og vi”. Denne artikkelserie hadde utvilsomt sin store betydning for stortingsvalget 1930. Særlig i bondepartiet vakte disse artikler oppmerksomhet, da den politiske linje som her blev trukket op, på så mange områder falt i tråd med hele partiets tendens. Da bondepartiet så stiltte egen liste ved valget i Oslo, blev Quisling anmodet om å delta i valgarbeidet. Og han holdt i den anledning et bemerkelsesverdige valgforedrag. Som han dengang ved en anledning sa: Bondepartiet er et nytt parti med en sund tendens. Det er det parti som det vil falle mig naturligst å støtte.

Da så bondepartiet skulde danne regjering våren 1931, blev Quisling anmodet om å tre inn i regjeringen som forsvarsminister. Og alle som er inne i forholdene, er formentlig enige om den ting at han ved sin ledelse av forsvarsdepartementet har lagt for dagen ganske usedvanlige administrative egenka-

per. Blandt hans departementssaker har vært Menstad-afferen, kampen mot de revolusjonære, den nye forsvarsordning, Oslofjordens ytre befestninger samt det rasjonaliseringsarbeid som han innen sitt departement har igangsatt. Som det vil fremgå av den meddelelse som for nogen tid siden blev utsendt vil det her kunne innsparas betydelige beløp. Måtte de øvrige departementer snarest mulig ta fatt på et lignende arbeid.

Ved siden av sine militære interesser har Quisling i ledige stunder fordypet sig i historie, matematikk, sosialøkonomi og filosofi. Det foreligger bl. a. fra hans hånd en liten brosjyre, trykt som manuskript hvori en av hans konklusjoner er bl. a. følgende: „Den høieste moral blir altså å handle overensstemmende med universets gang og for opnåelsen av tilværelsens mål. I utviklingen av åndslivet på jorden og det skjer gjennom religion, videnskap, kunst og praktisk handling og er betinget av den reelle forening av individualitet og fellesskap i en fortsatt organisasjon av menneskeheten, ledet av eliten — der ligger for oss menneskers løsningen av livets problem i sin almindelighet, og for den enkelte i å være — hvor på sin plass — en aktiv og ansvarsbevisst medarbeider i dette universets store verk. Hvert øieblikk er tappt som ikke er viet av det felles vel eller vår egen moralske og intellektuelle utvikling. Således blir moralen ett med verdensordningen, hvad siden Sokrates har vært filosofiens egentlige bestrebelse å påvise. De moralske fibre i oss er de samme som fibre i vårt vesen, og kjernen i den almindtelige moral er ikke menneskeopåfunn, men resultatet av slettens erfaring om disse ting.

Da all virkelighet beror på en motsetning, vil alltid noget virke mot denne universets gang, mot guddommens vilje, samtidig som det dog også tjener til å opretholde og fremme denne.”

Allerede fra sine første loitnantdager beskjeftiget han sig atter og og atter med det problem som var like meget politisk som filosofisk: Møteforholdet mellom arbeide og kapital. Ut fra sin nasjonale innstilling anskuet han problemet derhen at samfundet ikke kunde slå sig til ro for det hadde funnet frem til en løsning som lot enhver fritt utfolde sine evner og oppå størst mulige frukter av eget arbeide.

Det var hans drom å finne en tilfredsstillende løsning på dette problem. Studiet av marxismen gikk inn som et naturlig ledd i dette arbeid og med interesse fulgte han arbeiderledernes diskusjoner omkring spørsmålet.

Kollektive avtaler om maksimale lønner bør avskaffes. Hvordan kan man vente sig at en lønnsarbeider skal slå sig til ro med at han i nogen og tyve års alderen opnår sin topplønn? Og all den stund han ikke på egen hånd kan øke sin tariff-festede timelønn og akkordsatsa går hans eneste utvei til stigende inntekt gjennom kollektive aksjoner. Dette er bakgrunnen for de stadige arbeidskamper, ikke ruinerende for arbeiderne, bedriftslivet og det øvrige samfund. Kunde man undgå de ødeleggende

produksjonskriger, vilde det være enorme verdier som kunde innspares for alle deltagere i produksjonen.

Man kan heller ikke undgå å legge merke til hvor kortsynt mangen en produksjonsvirksomhet drives, — det er nok å nevne de ofte påpekte utvekster omkring aksjeselskapsformen. Man forsømmer så mange ganger det mest påtrengende for konsolidering av bedriften eller bedriftslivet innen en branche med det resultat at en motbør eller krise rammer den enkelte bedrift mere eller mindre uforberedt. Og de som da i første omgang rammes på grunn av en nødvendig produksjonsinnskrenkning, blir de arbeidere som må slutte. Av mange under synes det hardest: å avskjæres enhver chance til ved eget arbeid å ernære sig selv og sine. Men skal produksjonslivet kunne konsolideres til alles fordel, så må heller ikke stat og kommune svekke det ved uforholdsmessige skatter.

Man skal ikke ha kommet Vidkun Quisling langt inn på livet før man merker i hvilken grad den sociale ansvarsfølelse er grunnfestet i ham. Ingen oppgave kunde være stolttere for vårt samfund enn å løse arbeidspørsmålet ved å imøtekomme de titusener som intet heller vil enn å arbeide sig fremover og opover, som ikke ønsker å være proletarer! Som det nu er, er de bundet og bastet av organisasjoner og kollektivavtaler. Frihet eksisterer snart ikke lenger. De tvinges inn i organisasjonen. Og er de først innenfor, har de ikke frihet til å forlate den. De er nødt til å bøie sig for hvad ledelse eller en tilfeldig majoritet bestemmer. Og det er ikke bare arbeiderne som har det sånn. Det kan være vel og bra sålenge organisasjonene går inn som et ledd i og for helheten. Som det nu er, er de blitt en stat i staten. Deres innbyrdes kampe og deres kampe mot stat og samfund antar efterhvert dimensjoner som setter samfundet utenfor. Man burde søke ved en egen: „Arbeidets lov“ å normere arbeidernes og arbeidsgivernes innbyrdes rettigheter og forpliktelser samt organisasjonenes rettslige stilling innbyrdes og overfor samfundet. Regjeringens forslag i trontalen om å sette en kommisjon til utredning av disse spørsmål faller sammen med denne Quislings idé. Proposisjonen om boikott- og blokadeloven er et første skritt i den riktige retning.

Med denne sin interesse for arbeidspørsmålet og med sin annen hovedinteresse: historien, var det ganske naturligt at utbruddet av den russiske revolusjon i 1917 gjorde et sterkt inntrykk på ham. Og hans russiske studier gjennom omkring 10 år gav ham et overveldende stoff til ettertanke.

Quisling kunde ikke ha utrettet sitt omfattende arbeid i Russland uten ved å samarbeide med bolsjevikregjeringen og med lokale sovjetmyndigheter. Da den russiske regjering og de russiske myndigheter følte sig i stor taknemlighetsgjeld til ham, og han i høy grad nød deres tillid, gikk våre hjemlige bolsjeviker uten videre ut fra at de i Quisling hadde en forbundsfelle.

Når de leilighetsvis traff ham diskuterte de med ham alle sine egne problemer og oppfattet formentlig hans forståelsesfulle stilling til de sociale spørsmål og hans medfødte taushet som et slags stilltiende samtykke.

Det er forståelig at de erget sig da de opdaget at han hadde anvendt alle de år han hadde bodd i Russland, til å studere og klargjøre for sig selv alle manglene ved det marxistiske system når det blev forsøkt gjennomført i praksis. Ergrelsen blev ikke mindre da de opdaget at de også selv hadde vært gjenstand for et studium. Han var — i motsetning til dem — kommet til den overbevisning at proletariatets diktatur vilde bety ikke arbeiderklassens frigjørelse, men dens trelldom.

I Russland hadde Quisling foruten å studere arbeidspørsmålet fått rikelig anledning til på nærmeste hold å fordype sig i spørsmålet om bøndernes stilling. Jordbruksspørsmålet er kanhende — når alt kommer til alt — det mest brennende i dagens russiske politikk. Og sovjets forfellede bondepolitikk har i høy grad preget hans syn på bolsjevismen.

Quisling mener at bønderne i vårt land i større grad enn nogen annen samfundsklasse har preget vår historie og fortsatt har bevart de sunde nasjonale instinkter og aspirasjoner, som det nu må bygges på. Jordbruket er nasjonens

ryggrad. Et land hvis jordbruk går tilgrunne, taper sitt liv.

I et tidsskifte som det vi gjennomlever gjelder det å søke tilbake til nasjonens livgivende grunnlag og bygge på det. I motsetning til de fleste mennesker driver bonden en selvstendig virksomhet som i så mangt og meget danner et avsluttet hele. Bonden vet av slekters erfaring økonomiens hovedregel at ingen kan høste hvor der ikke er pløiet eller sådd. Og at alt utbytte er et resultat av arbeidets og kapitalens samvirke. Intetsteds er der instituert større harmoni mellom arbeid og kapital enn på selveierens gjeldfrie jordbruk.

Folk flest har kanhende festet sig så sterkt ved landbrukskrisen og alle dens sørgelige følger, at man har oversett vårt jordbruksveldige ekspansjon i de siste 15 år. Her har bønderne ved sitt samarbeid oppnådd resultater som bør kunne overbevise enhver om jordbrukets avkastningsmuligheter og betydning for vår samfunnsøkonomi.

Alt hvad der kan gjøres for å utvikle en sund og økonomisk sterk bondestand, er i det hele samfunnsinteresse. Men man må derfor ikke overse at nasjonale isoleringsbestrebelse, når de går lenger enn selvbegningstanken tilsier, er skadelige, særlig for et land som vårt, der i så høy grad er avhengig av skibsfart og verdenshandel. Landbruket kan ikke få de priser som er nødvendige for dets eksistens uten at befolkningens kjøpekraft er øket ved eksport av industrivarer, ved skibsfart etc. Og for å kunne eksportere må man også importere.

Verdenskrigen og dens følger som Quisling hadde sett på nærmeste hold, påtvang ham den oppfatning at menneskeheten måtte sette alt inn på å undgå en lignende katastrofe.

Historiens lære er bl. a. at krig i tillegg til all sin ødeleggelse, så ofte er forspillet til revolusjonen. En ny krig i Europa vil efter all sannsynlighet føre bolsjevismen med stormskritt vestover og innebære vår civilisasjons undergang.

Han ser derfor på et samarbeide av Europas stater som naturlig og nødvendig. Som et første skritt på veien bør man søke samarbeide mellom de nærbeslektede nord-europeiske folk som også rent handelspolitisk har sammenfallende interesser. Mowinckels Oslo-konvensjon er — efter min mening — et av de mange nærliggende tiltak på dette område. Sitt utenrikspolitiske syn har han forøvrig kortfattet omhandlet i siste avsnitt av sin bok „Russland og VI“.

Han kom tilbake til Norge etter årelangt opphold i utlandet. I Finnland, Russland, Balkan og Armenien hadde han på nært hold sett en ting fremforalt: De praktiske følger av forskjellig slags politisk styre og forskjellen menneskene og folkene imellem tross all likhet. Problemer som vi ennå ser på med teoretikerens kjølige ro, måtte for ham fortone sig som realpolitikk.

Han deler den opfatning med mange at den krise verden nå gjennomlever, er noget langt mere enn en økonomisk krise som vil overvinnes ved bedre konjunkturer. Krisen er — etter hans mening — et tidsskifte, et av de mest dyptgående som verden har gjennomlevet, på alle områder, det moralske og religiøse, det økonomiske og sociale, det statspolitiske og det mellomfolkelige. Overalt ser vi hvordan problemene tvinger sig frem til fornyet drøftelse. Det er en brytningstid vi gjennomlever og det er en ny tid vi går imøte. Vi skal selv være med på å forme den. Men dertil er en ny orientering påtrengende nødvendig. „Vårt politiske syn og vår politiske gjerning må være grunnnet på og gjennemtrent av det sanne nasjonale og av en dyp og moralsk verdensanskuelse.“

En rikt utrustet mann som har opplevet så meget vil ganske naturlig ha samlet adskillig stoff til eftertanke.

Er det ikke også forståelig at en mann som har gjennomlevet så meget, som har sett krigene og revolusjonene på nært hold, blir besjelt av en brennende trang til med alt han evner å gå inn for en konstruktiv politikk, som kan hindre at lignende ulykker skal ramme hans eget land og folk?

Her, er vi ved en av Vidkun Quislings sterke sider: hans fedrelandssinn! Dette land og dette folk vlet han sine varmeste tanker fra han i 1905 gikk inn på krigsskolen. De behersket ham i de mange år i utlendigheten under hans utrettelige arbeid for Norges sak eller for lidende mennesker.

Man kan si at krig og revolusjon ikke er de mest aktuelle spørsmål i Norge, og at vårt land ligger langt fra Russland, Balkan og Armenien. Men man kommer ikke forbi at intet er mere utviklende for en mann enn å komme det mest forskjelligartede i menneskelivet på nært hold. Hvis menneskehetens historie er den beste lærebok, så burde dog det å oppleve historien være minst like verdifullt. President Hindenburg f. eks. er en offiser som har gjennomlevet såvel krig som revolusjonen og i beste forstand er blitt modnet ved det. von Schleicher synes mig også å være et eksempel på en offiser hos hvem krig og revolusjon har skapt en besindighet så sterk at han med samme ro og kraft bekjemper såvel kommunismen som nazismens ekstreme utslag.

Vidkun Quisling er en innesluttet og fåmelt mann. De som står ham nær samstemmer i at det gikk adskillig tid forinnan han frigjorde sig fra sin medfødte tilbakeholdenhet og lot dem bli kjent med sine mange interesser og ideer. Fremmede som treffer ham får oftest det inntrykk at de selv blir hovedgjenstanden for hans studium, og får liten eller ingen anledning til å komme ham nærmere inn på livet.

Under personlig omgang er det intet ved hans beskjedne vesen som leder tanken hen på utførte bedrifter. Langt heller forbinder man med ham tanken på én som daglig fordyper sig i livets mange problemer.

— Og så er det da bare blitt enkelte sider ved ham som det store publikum har fått øie på, — de sider som de aktuelle begivenheter selv blottla. For mig står det så at jo mere man vil få anledning til å lære ham å kjenne, jo mere vil man forstå å vurdere ham.

Han er en fryktløs mann når det gjelder en innsats for den livsopfatning som er frukten av et liv i kamp og tenkning. Dette livssyn som er blitt et med ham selv gir kraft og selvstendighet og en ukuelig tro på at han har en misjon å utføre i norsk politikk. Han er selvsagt en ny mann blandt et laug av trenede folk. Men det vilde ikke forbause om det vil komme til å gå således at når han i handling har vist hvad han evner, vil så mange andre politikere samstemme i at „jamen dette er jo ikke annet enn det vi selv hadde tenkt å utføre“.

Vidkun Quislings ubestridelige fortjeneste er at han etter 1½ års arbeid i norsk politikk har skapt troen på at noget kan utrettes. Kunde vi, hvis bonderegjeringen nu felles, nå frem til et konsentrasjonsministerium, en nasjonalregjering av fremtredende folk med konstruktive politiske ideer, vilde meget være vunnet. Det vilde ganske utvilsomt være en fordel om man undgikk å ta med utpregede partipolitikere — så undgikk også disse på sin side, å kompromitere sig selv og sine partier ved et samarbeide. Kunde en regjering med initiativrike menn i spissen for de enkelte grener av centraladministrasjonen få den fornødne arbeidsro fra Stortingets side i to a tre år, vilde meget kunne utrettes: f. eks. statens forretningsdrift koncentreras og samles under ett departement, nødvendige og produktive offentlige arbeider igangsettes efter en 3 års plan, statens og kommunenes finanser saneres og det private næringsliv styrkes ved dertil egnede tiltak. En besettelse av 9 departementer ut fra rene partiinteresser har aldri vist at man på alle plasser fikk de mest duelige menn. Og det er mennene vi trenger. Hvis man kunde få med nogen som stod arbeiderklassen nær, var det bra — forutsatt at de vilde gi det revolusjonære arbeid på båten. Frankrikes politiske historie har vist oss at arbeiderpolitikk ikke er den dårligste forskole for nasjonale politikere.

Man kan med god grunn si at Vidkun Quisling i de 1½ år han har arbeidet som statsråd, har vært landets mest beløiede og angrepne mann. Han er blitt fremstillet som det motsatte av hvad han virkelig er. Og han har — i Norge som i andre land — høstet den lærdom at folk som betaes av partifanatisme, blir helt forblindet. De er istand til alt. Deres forblindelse driver dem til handlinger som de i sitt eget privatliv vilde ha ansett for utenkkelige.

Da to av vårt lands mest ansette læger konstaterte at statsråd Quisling var tilføiet „en alvorlig hjerneystelse“, formentlig ved slag av en stump gjenstand mot tinningen; og at han hadde sår på bryst og håndledd av knivstikk, hvorav det siste „hadde blødd nok så meget“, og endelig at man på hans klær gjenfant merker såvel efter stikk som blod, — så reduserte kallfliret denne beklagelige affære til — en pepperhistorie!

Senere har man med beundringsverdigg lurvethet lansert de utroligste rykter.

Et nøkternt foredrag blev en revolusjonær-fascistisk appell, og et middagsselskap til en sammensvergelse, hvor et øieblikkelig fascist-kup blev besluttet og i detalj planlagt! Begge deler blev øieblikkelig undersøkt, og det konstatertes at det var laget 7 høns uten at det engang var en fjær til grunnlag! Vår tids politiske mentalitet må i høi grad ligne et gamlehjems. Ti de mest sinnssvake rykter om denne middag for landet rundt og blev blankt trodd. Store og små lys innen partiene rokket med hodene og slo hendene sammen i forferdelse. Å gå til bunns i ryktene før man dannet sig en tro, blev ansett som helt uforenlig med politisk sedvane. En fremtredende partimanns naivitet var endog så stor at han i opsigtsvekkende avisartikler henstillet til justisdepartementet at politiet måtte være tilstede i fremtidige middagsselskaper hvor statsråd Quisling var gjest! Og dette nonsens blev øieblikkelig inntatt i seriøse og store aviser. Kan det egentlig forbause at enkeltmennesker innen alle partier reagerte mot dette svineri?

Det er det tragiske — såvel i religion som politikk — å se den skånseislose forfølgelse av menn som hevder et selvstendig syn. Tidligere brente man sine motstandere levende. I dagens Russland og Tyskland myrder man dem. Når man i våre dagers Norge har hørt hvad f. eks. fremstående geistlige har fått gjennomgå i anonyme brev, optil halvhundre om dagen — så må selvsagt også statsråd Quisling være forberedt på litt av hvert.

Ti livets og historiens lære er vel den at alt som skal frem, må overvinne motstand, og at størrelsen av den mann og det verk som skal frem, kan måles med styrken av den motstand som treiser sig. Historiens eksempler er mange. Endog Bismarck oplevet efterat hans verk var fullført og han var gått av som rikskansler — at den tyske riksdag nedvoterte et forslag om å sende ham et hilsmingstelegram til hans 80 års fødselsdag. „Ich bin der besst gehasste Mann in Deutschland,“ var hans egen uttalelse.

Quisling har i sin lange utlendighet sett så meget oprørende, så meget av menneskelig lavhet og menneskelige lidelser at han evner å ta motgang og forfølgelse med stoisk ro.

— Måtte disse linjer, i hvert fall i nogen grad, gjøre det klart hvem den mann er, som for så mange representerer håpet i norsk politikk.

Bondepartiet som statsråd Quisling hører til, skulde ha store chanser for å gå betydelig frem ved kommende stortingsvalg. Det avhenger bl. a. av det program som partiet fremlegger. Meget vil være vunnet hvis dette vilde inneholde klare retningslinjer for såvel den aktuelle situasjon (kommende valgperiode) som for partiets fremtidsmål og prinsipielle stilling. Under den nuværende politiske konstellasjon vil bondepartiet kunne bli et nasjonalt samlingsparti og danne grunnlaget for den nasjonale regjering som må komme. Måtte partiet bare ikke overse at det er lederne og ideene som i det lange løp er det ene og avgjørende.

Christopher Borchgrevink